

เส้นทางสายนักสูบของนักเรียนชาย

เยาวชนไทยอายุต่ำกว่า 19 ปี ที่ติดบุหรี่แล้วมีจำนวนมากกว่า 400,000 คน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กชายมีโอกาสเสี่ยงมากกว่าเด็กหญิงถึง 6.6 เท่า

ปัจจุบันมีแนวโน้มว่า จำนวนนักสูบหน้าใหม่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชาย **ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) ชี้ว่า ปี 2549 กลุ่มเด็กอายุ 11-14 ปี ที่สูบบุหรี่เป็นครั้งคราวมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมากกว่าปี 2534 ถึงร้อยละ 300 และถือเป็นกลุ่มอายุที่มีอัตราการสูบเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่นที่สำคัญคือ ร้อยละ 33-50 ของเด็กวัยเรียนที่ทดลองสูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่อติสูบบุหรี่เป็นประจำในอนาคต

จุดมุ่งหมายและวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัจจัยและสาเหตุในการเริ่มต้นสูบบุหรี่ ของกลุ่มเด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดพื้นที่การศึกษารวด ปีการศึกษา 2535 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย โดยดำเนินการช่วง เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2553 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 338 คน ที่ผ่านการสุ่มหา กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีอาศัยความน่าจะเป็นด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และใช้วิธีการศึกษาแบบคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการเลิกบุหรี่ และแบบสอบถามการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

สรุปผลการศึกษา

- นักเรียนชาย ร้อยละ 38.76 หรือ มากกว่า ๑ ใน ๓ ของนักเรียนชายทั้งหมดมีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น
- ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ได้แก่ (1) การถูกเพื่อนชักชวน (2) การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการเลิกบุหรี่ต่ำ และ (3) การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่

ชวนตะลึง...! ใน 3 ของนักเรียนชายสูบบุหรี่

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนชายที่สูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นมีประมาณ ร้อยละ 38.76 หรือเทียบเป็นสัดส่วนมากกว่า 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนมากเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 9-12 ปี พบ ร้อยละ 62.60 รองลงมาคือ กลุ่มอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 13 ปี พบ ร้อยละ 34.35 ที่น่าสังเกตคือ ในกลุ่มนักเรียนที่เริ่มสูบบุหรี่ พบเด็กชายอายุน้อยกว่า 9 ปี ในสัดส่วน ร้อยละ 3.05 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวด จำแนกตามข้อมูลการสูบบุหรี่

ข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น (n=338)		
มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น	131	38.76
ไม่มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น	207	61.24
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ (n = 131)		
น้อยกว่า 9 ปี	4	3.05
9-12 ปี	82	62.60
มากกว่าหรือเท่ากับ 13 ปี	45	34.35

(Min-Max = 8-15 ปี; \bar{x} = 11.87 ปี, SD = 1.39

เพื่อนชวนเสี่ยงสูบบุหรี่

จากการศึกษาชี้ว่า “เพื่อน” เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำพาให้เยาวชนสูบบุหรี่ โดยกลุ่มที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบในระยะเริ่มต้นเป็น 2.14 เท่าของกลุ่มที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบ โดยร้อยละ 52.90 ของผู้ที่สูบบุหรี่มีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ด้วย (ดังตารางที่ 2)

ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาในกลุ่มที่ไม่สูบ พบว่า เพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่มีสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือ ร้อยละ 73.22 และเพื่อนสนิทที่สูบ ร้อยละ 47.10

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าเด็กที่เคยถูกเพื่อนชวนให้สูบบุหรี่มีโอกาสร้อยละเสี่ยงที่จะสูบในระยะเริ่มต้น 2.94 เท่าของกลุ่มที่ไม่เคยถูกชักชวน โดย ร้อยละ 54.71 ของผู้ที่สูบบุหรี่เคยถูกเพื่อนชวนสูบ และไม่เคยถูกชักชวนประมาณ ร้อยละ 22.62

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวด จำแนกตามกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่

ปัจจัยที่ศึกษา	ไม่สูบ		สูบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท				
เพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่	134	73.22	49	26.78
เพื่อนสนิทสูบบุหรี่	73	47.10	82	52.90
การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่				
ไม่เคย	130	77.38	38	22.62
เคย	77	45.29	93	54.71

แค่คิดว่า “ดี” ก็เสี่ยงติดบุหรี่ 2 เท่า

กลุ่มนักเรียนชายที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.16 เท่าของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย โดย ร้อยละ 52.07 ของผู้สูบบุหรี่มีทัศนคติเห็นด้วย และ ร้อยละ 25.44 ไม่เห็นด้วย (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำแนกตามทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

ปัจจัยที่ศึกษา	ไม่สูบ		สูบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่				
ไม่เห็นด้วย	126	74.56	43	25.44
เห็นด้วย	81	47.93	88	52.07

สำหรับเหตุผลของกลุ่มที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการสูบบุหรี่ อาทิ ทำให้กระปรีกระเปร่าตลอดเวลา ช่วยให้ผ่อนคลายเวลาที่เครียดได้ ทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้น การสูบบุหรี่ไม่ทำให้คนรอบข้างรำคาญ ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน สามารถดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้ามได้ และคนสูบบุหรี่ดูเท่ เป็นต้น

ส่วนเหตุผลของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย อาทิ รู้ถึงโทษและผลกระทบของการสูบบุหรี่ ต่อร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ เป็นต้น

ไม่กล้าปฏิเสธ มีโอกาสเสี่ยงติดบุหรี่สูง

กลุ่มนักเรียนที่เชื่อมั่นในความสามารถในการปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่อยู่ในระดับต่ำ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น

2.31 เท่าของกลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี่ยงบุหรี่สูง โดย ร้อยละ 51.47 ของกลุ่มที่สูบบุหรี่มีคะแนนการรับรู้ความสามารถแห่งตนระดับต่ำ (ดังตารางที่ 4)

ในทางตรงกันข้าม ร้อยละ 68.20 ของกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่มีคะแนนการรับรู้แห่งตนอยู่ในเกณฑ์สูง

สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจสูบบุหรี่สูง ส่วนผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงสูง ก็จะมีแนวโน้มไม่สูบบุหรี่

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำแนกตามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

ปัจจัยที่ศึกษา	ไม่สูบ		สูบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่				
สูง (47-60 คะแนน)	141	68.20	61	30.20
ต่ำ (12-46 คะแนน)	66	48.53	70	51.47

แนวทางสกัดนักสูบหน้าใหม่

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเริ่มต้นสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนชายมีด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ การถูกเพื่อนชักชวน เพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อบุหรี่ และความสามารถของตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการเริ่มต้นสูบบุหรี่ในโรงเรียน ดังนี้

- เน้นจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต โดยเฉพาะการปฏิเสธเพื่อนที่ชักชวนให้สูบบุหรี่ โดยไม่ให้เสียน้ำใจ มีความมั่นใจที่จะหลีกเลี่ยงตัวกระตุ้นให้สูบบุหรี่ และกล้าปฏิเสธไม่รับบุหรี่
- การสร้างทัศนคติที่ถูกต้องและให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่

ผลิตโดย ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)
วิทยาเขตราชวิถี มหาวิทยาลัยมหิดล 420/1 อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 5 ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2354-5346 โทรสาร 0-2354-5347 อีเมล: webmaster@trc.or.th

